

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Høringsnotat

Forslag til endringer i folkehøyskoleloven
(utfasing av tilskudd til kortkurs)

27. november 2019

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunnen for forslagene.....	3
3	Gjeldende rett.....	4
4	Departementets vurderinger og forslag.....	5
5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	6
6	Merknader til de enkelte paragrafer i lovforslaget.....	6
7	Lovforslag.....	8

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i lov 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøyskoler (folkehøyskoleloven).

Departementet foreslår å fase ut tilskudd til kortkurs ved folkehøyskolene fra 1. januar 2021. Kortkurs ved folkehøyskolene er kurs som varer minst to dager og maksimum 94 dager. Dette følger av legaldefinisjonen av begrepet kortkurs i § 2 i forskrift 13. oktober 2006 nr. 1158 til lov om folkehøyskoler. Samme forskrifts § 4 gir ytterligere regler om kortkursordningen i folkehøyskoler.

Forslaget om utfasing av tilskudd til kortkurs gjør det nødvendig med enkelte mindre endringer i folkehøyskoleloven. I lovens § 2 bokstav d foreslår departementet å erstatte begrepet "langkurs" med begrepet "kurs". Det foreslås ingen endring i kurslengden. Kurs med samme lengde som dagens langkurs vil med forslaget bli betegnet som "kurs".

Departementet foreslår et nytt andre ledd i § 2 som presiserer at skolene har adgang til å drive kurs som ikke utløser statstilskudd etter bestemmelsen. Det vil blant annet kunne være kurs med kortere varighet enn den som følger av § 2 bokstav d. Slike kurs må i så fall drives for egen regning gjennom for eksempel elevbetaling.

Departementet foreslår videre at Stiftelsen Nestor Seniorutvikling og Nordnorsk pensjonistskole fortsatt skal kunne motta tilskudd til å drive kurs av kortere varighet enn det som følger av hovedregelen i § 2 bokstav d. Bakgrunnen for det foreslåtte unntaket er at disse aktørene er godkjent som såkalte "folkehøyskolelignende tiltak" i medhold av den tidligere loven. De har fått videreført disse dispensasjonene etter gjeldende lov § 8 annet ledd. Departementet foreslår ingen endringer i denne bestemmelsen. Stiftelsen Nestor Seniorutvikling og Nordnorsk pensjonistskole vil med andre ord fortsatt kunne motta tilskudd til sin virksomhet selv om tilskudd til kortkurs for øvrig fases ut.

Utdanningsdirektoratet vil sende på høring et forslag til korresponderende endringer i forskrift til lov om folkehøyskoler. Det foreslås at lov- og forskriftsendringene trer i kraft samtidig.

2 Bakgrunnen for forslagene

Det er i dag godkjent og i drift 80 folkehøyskoler spredt over hele landet. Ny folkehøyskole på Svalbard er inkludert i dette tallet. Skolene tilbyr kurs på ulike områder. Minst halvparten av den samlede virksomheten ved hver enkelt skole skal bestå av såkalte langkurs. Dette er kurs som varer i 95 dager eller mer, og er fordelt over minst 16,5 uker. Det vises til folkehøyskoleloven § 2 bokstav d samt legaldefinisjonen på langkurs, inntatt i § 2 bokstav a i forskrift til lov om folkehøyskoler. Folkehøyskolene har ikke eksamensordning, og elevene bor i internat på skolen. Skolene fastsetter sine egne

verdigrunnlag og har pedagogisk frihet. Langkursene utgjør folkehøyskolenes kjernevirksomhet.

En del av skolene har også såkalte kortkurs, jf. omtale og definisjon nevnt ovenfor under punkt 1 Innledning. I Granavolden-erklæringen heter det at regjeringen vil gå i dialog med folkehøyskolene med sikte på å finne en modell for å fase ut tilskudd til kortkurs. Dette er også i overensstemmelse med et anmodningsvedtak som ble behandlet i forbindelse med Prop. 1 S (2017–2018). Her ble det foreslått å redusere tilskuddet til kortkurs ved folkehøyskolene med 25 mill. kroner.

I revidert nasjonalbudsjett 2019, Meld. St. 2 (2018–2019), heter det følgende:

"Kunnskapsdepartementet tar derfor sikte på å fase ut tilskudd til kortkurs fra 1. januar 2021. Grunnbevilgningen til folkehøyskolene vil økes tilsvarende.

De to pensjonistfolkehøyskolene, Stiftelsen Nestor Seniorutvikling og Nordnorsk pensjonistskole, vil fortsatt kunne holde tilskuddsberettigede kortkurs, med unntak av reisekurs utenfor Norden.

Folkehøyskolene vil fortsatt kunne avholde kortkurs, men ikke finansiert med statstilskudd. Kunnskapsdepartementet vil ha dialog med Folkehøgskolerådet om hvordan tilskuddet til kortkurs skal fases ut."

Departementet har dialog med Folkehøgskolerådet og har mottatt deres innspill. Vi ber særskilt om innspill på eventuelle utilsiktede konsekvenser av de endringene som blir foreslått.

For å følge opp beslutningen fra revidert nasjonalbudsjett må det gjøres endringer i folkehøgskoleloven, forskriften til loven og i tilskuddsmodellen.

3 Gjeldende rett

3.1 Langkurs og kortkurs

Det er i dag adgang til å arrangere kortkurs for eksisterende folkehøgskoler innenfor de rammene som settes i folkehøgskoleloven med tilhørende forskrift.

Det følger av folkehøgskoleloven § 2 bokstav d om vilkår for tilskudd at skolen må ha "minst ett langkurs som varer minimum 16,5 uker, og minst 50 % av den samlede virksomheten skal bestå i langkurs".

Denne bestemmelsen sett i sammenheng med §§ 2 og 4 i forskrift til lov om folkehøgskoler åpner for bruk av kortkurs i folkehøyskolene. § 2 i forskriften inneholder legaldefinisjonen på begrepet kortkurs. Forskriften § 4 inneholder nærmere regler om kursordningen for både langkurs og kortkurs.

3.2 To skoler med dispensasjon til utelukkende å drive kortkurs

I folkehøgskoleloven § 8 om ikrafttredelse og overgangsregler heter det i annet ledd:

"Dispensasjoner gitt med hjemmel i lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar § 3 tredje ledd fortsetter å gjelde."

Det er gitt dispensasjoner til to skoler (folkehøyskolelignende tiltak) med rett til utelukkende å drive kortkurs. Det gjelder Stiftelsen Nestor Seniorutvikling og Nordnorsk pensjonistskole. Dispensasjonene er gitt med hjemmel i den gamle folkehøyskoleloven som ble avløst av dagens lov. Disse skolene mottar tilskudd selv om de ikke oppfyller kravene til langkurs i dagens § 2 bokstav d.

3.3 Feil henvisning

Det er i lovens §§ 1 og 2 henvist til § 7 annet ledd. Henvisningene skal være til § 8 annet ledd. Henvisningen har ikke selvstendig betydning ved siden av bestemmelsen i § 8 annet ledd.

4 Departementets vurderinger og forslag

Folkehøyskolenes samfunnsoppdrag er å fremme allmennutdanning, folkeopplysning og egenutvikling. Skoleslaget er et verdifullt supplement til det offentlige skolesystemet. For mange unge mennesker er folkehøyskolen en arena for valg av videre utdanning.

I det følgende vurderer departementet kort de ulike forslagene til lovendringer.

4.1 Nødvendig endring i loven fordi tilskudd til kortkurs skal fases ut

Folkehøyskoleloven § 2 bokstav d foreslås omformulert slik at det ikke lenger åpnes for at tilskudd går til både langkurs og kortkurs ved folkehøyskolene. Departementet foreslår at "minst ett langkurs" erstattes av "kurs". Videre foreslås fjernet kravet om at "minst 50 prosent av den samlede virksomheten skal bestå i langkurs, jf. § 7 andre ledd". Med en slik endring kan skolene ha kurs – ett eller flere – som varer minimum 16,5 uker. Dette er samme kurslengde som gjeldende definisjon av langkurs. Kurs av kortere varighet faller ikke inn under dette.

Departementet foreslår å fjerne begrepene "langkurs" og "kortkurs" både i loven og i forskriften til loven. Begrepet "langkurs" vil etter forslaget bli erstattet av begrepet "kurs".

4.2 Videreføring av dagens dispensasjoner

I folkehøyskoleloven § 8 annet ledd er det henvist til dispensasjoner gitt i den gamle folkehøyskoleloven fra 1984 som ble avløst av gjeldende lov. To skoler er gitt dispensasjon etter den gamle loven, nemlig de to skolene Stiftelsen Nestor Seniorutvikling og Nordnorsk pensjonistskole. Disse er gitt dispensasjon til bare å tilby kortkurs.

Departementet foreslår å videreføre dette unntaket. De to skolene vil dermed fremdeles ha rett og kunne få tilskudd til å tilby kurs av kortere varighet enn det som følger av § 2 bokstav d. I tråd med det som legges til grunn for de gjeldende dispensasjonene, vil kursene måtte ha en varighet på minst to dager. I tillegg må undervisningsomfanget være på minst 12 timer og normalt minst fire timer hver dag.

Bakgrunnen for denne særordningen er at disse to skolene gjennom lang tid har utviklet og arrangert kurs av kortere varighet, foredrag og liknende spesielt rettet mot pensjonister. Departementet ønsker å legge til rette for at disse tilbudene kan videreføres og foreslår derfor ingen endringer i dispensasjonsbestemmelsen i § 8 annet ledd. Departementet tar imidlertid sikte på å presisere i forskrift at reisekurs utenfor Norden ikke utløser statstilskudd.

4.3 Kurs som ikke omfattes av lovens § 2 bokstav d

Departementet foreslår at det blir inntatt et nytt annet ledd i lovens § 2. Her foreslås det presisert at folkehøyskolene har adgang til å drive kurs som ikke utløser tilskudd. Det understrekes at dette i så fall må skje på skolenes egen regning. Et eksempel kan være kurs av kortere varighet enn det som følger av § 2 første ledd bokstav d, og som finansieres gjennom for eksempel elevbetaling.

4.4 Oppretting av feil lovhenvising

I §§ 1 første ledd og 2 bokstav c er henvisningen til § 7 annet ledd feil. Riktig henvisning skulle være til § 8 annet ledd. Departementet kan ikke se at henvisningen har selvstendig betydning ved siden av § 8 annet ledd. Departementet foreslår på denne bakgrunnen å ta ut henvisningen til § 7 annet ledd. Endringen har ingen realitetsbetydning.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Økonomiske og administrative konsekvenser vil bli nærmere utredet i et korresponderende arbeid med forskriftsendringer. Grunnen til dette er at tilskuddet til folkehøyskoler blir fastsatt i forskriften og ikke i loven. Eventuelle endringer i tilskuddsmodellen fordi tilskuddet til kortkurs skal fases ut, vil bli en del av dette arbeidet.

6 Merknader til de enkelte paragrafer i lovforslaget

Til § 1 første ledd annet punktum:

Henvisningen til § 7 annet ledd er feil og blir tatt ut.

Til § 2 første ledd bokstav c:

Henvisningen til § 7 annet ledd er feil og blir tatt ut.

Til § 2 første ledd bokstav d:

Her foreslås en omskrivning. Begrepet "langkurs" foreslås erstattet av begrepet "kurs". Videre foreslås fjernet kravet om at minst halvparten av folkehøyskolenes virksomhet skal bestå av slike kurs, i dag benevnt "langkurs". Kurs av kortere varighet, i dag kalt "kortkurs", skal ikke lenger kunne gi rett til statstilskudd.

Til § 2 nytt annet ledd:

Det foreslås et nytt annet ledd i § 2 som presiserer at folkehøyskolene skal ha rett til å drive kurs som ikke utløser statstilskudd. Dette kan dreie seg om kurs av kortere varighet.

Det kan også være kurs i utlandet. Slike kurs må drives for skolens egen regning, for eksempel finansiert ved skolepenger dekket av den enkelte kursdeltager. Det forutsettes at virksomheten ikke er i strid med eventuelle vilkår i andre lover eller forskrifter.

7 Lovforslag

I

I lov 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøyskoler gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd annet punktum skal lyde:

Folkehøyskole må være med i skolens navn, og bare skoler som er godkjent etter denne lovs § 2, kan bruke *folkehøyskolenavnet*.

§ 2 første ledd bokstav c skal lyde:

c. Skolen skal ha minst 35 elever årlig i gjennomsnitt over fire år.

§ 2 første ledd bokstav d skal lyde:

d. Skolen skal ha *kurs* som varer minimum 16,5 uker.

§ 2 nytt annet ledd skal lyde:

Folkehøyskolene har rett til drive kurs som ikke utløser tilskudd etter bestemmelsen her. Slike kurs må drives av folkehøyskolene for egen regning.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.